

Ekspertgruppe for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging
Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 Oslo

Deres referanse

Vår referanse

Vår dato

17/00121-10

13.06.2017

Innspill til Ekspertgruppen barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging

Fellesorganisasjon (FO) er et fagforbund og et profesjonsforbund for 27.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

FO ønsker veldig velkommen en ekspertgruppe som skal «bidra til at barn og unge med behov for ekstra hjelp eller spesialundervisning, får tilbud av høy kvalitet.» Vi takker for et konstruktivt møte 05.05.17 og bidrar gjerne i gruppens videre arbeid. Som avtalt oversender vi et notat med FOs innspill i startfasen av arbeidet.

FO ønsker i denne omgang å sette fokus på:

Tverrfaglig skole

- Behov for lovgivning som regulerer tvang og makt i skolen og behov for helseoppfølging gjennom skoledagen.

Faktorer og sammenhenger som fremmer og hemmer inkludering i barnehage og skole.

Tverrfaglig skole

Opplæringsloven skal sikre barns rett til kvalifiserte lærere. I dag er det kun pedagogiske /lærerprofesjoner som er lovregulert. I kampen om ressurser og stillinger vil derfor andre ikke lovpålagte profesjoner nå opp.

FO jobber for å få flere yrkesgrupper inn i skolen. Tverrfaglighet er et viktig bidrag til bedre læringsmiljø og muligheter for å gi det enkelte barn hjelp så tidlig som mulig. FO mener det er godt dokumentert at en tverrfaglig skole bidrar til bedre læringsmiljø for elever og er viktig for å oppfylle målsettingene i Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen (Opplæringsloven).

Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere verken kan eller skal erstatte læreren, men de har kompetanse som er viktig supplement til lærerens kompetanse og er med på å sikre best mulig læringsmiljø for elevene.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.: .....

FOs profesjoner har kunnskap og kompetanse om hvordan psykososiale vansker oppstår og hva som kan forebygges og redusere negative konsekvenser av barn og unges situasjon og utvikling. I tillegg er det en viktig kompetanse når det gjelder å sikre at barn, med ulike utfordringer, kan oppdages tidlig og få rask og adekvat hjelp.

Ansatte med sosialfaglig kompetanse kan jobbe forebyggende med miljøtiltak generelt, i tillegg til å bidra aktivt for å snu negativ utvikling for enkeltelever og grupper av elever.

Skolens totale kompetanse øker gjennom systematisk bruk av barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres kompetanse. Dette gjelder både for den enkelte elevs opplæring og trygghet og for skolemiljøet i sin helhet.

Situasjonen i dag.

Stadig flere barn får undervisning utenfor ordinær klasse; på spesialscole, spesialklasse eller spesialgruppe. Det gir grunn til bekymring for skoletilbudet og det faglige innholdet til elevene. Slik segregering fremmer ikke sosial læring, åpenhet eller relasjoner som er viktige forutsetninger for å forhindre utstøting og fremme inkludering. Dette fremkommer av flere nye store rapporter, som NOU 2016:17 På lik linje¹ og Barneombudets rapport, 2017 Uten mål og mening.²

Det stadig økte fokuset på tidlig innsats i barnehager og skoler er viktig for å sikre alle barn et godt opplæringstilbud. Kompetansen barnevernspedagoger, vernepleiere og sosionomer har er et betydelig bidrag til å styrke forebyggende arbeid. FO mener at aktiv bruk av sosialfaglig kompetanse i klasserommet vil styrke muligheten for et læringsmiljø som reduserer behovet for å ta enkeltelever ut av klassemiljøet sitt. FO mener tverrfaglighet i skolen forutsetter vernepleier- og sosialfaglig kompetanse for å sikre tidlig innsats og bedre oppfølging. Vår kompetanse vil bidra til at barn og unge som av ulike årsaker er utsatte og sårbare, får sikret sine rettigheter etter opplæringsloven.

Våre profesjoner bidrar med noe annet enn lærere og helsesøstre, og er viktige bidragsytere i å hindre blant annet frafall og utenforskap i skolen. FOs profesjoner besitter kompetanse og verktøy som kan fremme et godt psykososialt skolemiljø.

Helse- og sosialfaglig kompetanse er viktig for å sikre et helhetlig tilbud.

Helse- og sosialfaglig kompetanse er sentralt i arbeidet med barns psykiske helse. Kompetansen er et viktig virkemiddel for å sikre en tverrfaglig skole og bidra til bedre læringsmiljø for elevene.

---

¹ NOU på lik linje:

https://www.regjeringen.no/contentassets/b0baf226586543ada7c530b4482678b8/no/pdfs/nou201620160017000dddpdf_s.pdf

² Barneombudets rapport «Uten mål og mening»:

<http://barneombudet.no/2017/03/06/barns-spesialundervisning-brytes-daglig/>

Formålet med grunnskoleopplæring er blant annet å være en døråpner og gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring. Den skal også fremme demokrati og likestilling.

For å klare dette må vi tilrettelegge for individuell utvikling og tilpasset opplæring. Det krever at skolen har ulik kompetanse og mangfoldig tilbud. Særlig har barn med en utviklingshemning behov for lærere med spesialisert kompetanse. Elever med utviklingshemning og autismspekterforstyrrelser har behov for individuelle opplegg der særlig vernepleierfaglig kompetanse er viktig.

Skolegang som ikke forbereder alle elever på et mest mulig selvstendig liv utfra individuelle forutsetninger, er ingen likeverdig skole.

Behov for lovgivning som regulerer tvang og makt i skolen og behov for helseoppfølging gjennom skoledagen.

Det er store utfordringer knyttet til håndtering av alvorlig utagering og regulering av tvang og makt i skolen. Dagens lovgivning åpner ikke for bruk av tvang og makt i skolen. Likevel ser vi at elever med atferdsavvik og utagerende atferd i dag utsettes for ulovlig bruk av tvang og makt gjennom at det settes inn planlagte tiltak for håndtering av utagering. Det betyr at det utøves omfattende tvang mot enkeltelever. Tvangen utøves oftest av voksne helt uten kompetanse på forebygging av bruk av tvang og riktig bruk av tvang. I motsatt ende ser vi elever som har vedtak som innebefatter bruk av tvang og makt i hjemmet og på fritiden, men ikke på skolen. Rammer, forventninger og struktur i hverdagen vanskeliggjøres og lik praksis er så godt som umulig å oppnå.

Når dette utvikler seg over tid, øker utfordringene og alvorligheten i utagering. Det vi ser er at når atferden blir alvorlig nok er ofte alternativet at elever gis fritak fra opplæringsloven og mister sitt undervisningstilbud. Tvang og makt i skolen handler om kompetanse og ikke bare om lovregulering. Først og fremst handler dette om forebygging og begrensning gjennom godt faglig arbeid og pedagogisk tilrettelagt tilbud. Kompetanse fra andre relevante profesjoner for å ivareta alle grupper i barnehage og skole er viktig.³

Det er mange barn som er avhengig av daglig hjelp til å håndtere legemidler. Ansvaret for å sørge for denne hjelpen i barnehager, skoler og skolefritidsordninger er ikke regulert lovgivning, men er omtalt i rundskriv.⁴

Dette sikrer ikke elevene god nok helsehjelp og oppfølging. Særlig observasjoner og vurderinger knyttet til virkning/bivirkning krever legemiddel- og helsefaglig kompetanse. Vernepleiere innehar denne kompetansen.

Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere har miljøterapeutisk kompetanse, et viktig bidrag i opplæringen til barn og unge.

Ansatte med miljøterapeutisk kompetanse er trent til å se bakenforliggende årsaker til atferd og forstå barn og unges livssituasjon i en helhetlig kontekst. De har god

³ <https://www.fo.no/getfile.php/137624/06%20Profesjonene/brosjyre%20tverrfaglig%20samarbeid.pdf>

⁴ https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/hod/dokumenter-fha/rundskriv/i-5_2008_rundskriv-av-11_06_08---rettet-14_08_08.pdf

kompetanse på alternative løsninger til bruk av makt og tvang, alternativ kommunikasjon mm. Miljøterapeutisk kompetanse innebærer kunnskap om å identifisere og kartlegge sårbare situasjoner som viktig del av forebygging. Metodikk for å styrke sosial kompetanse og selvfølelse, fokus på læring, utvikling og tilhørighet er en del av grunnkompetansen i utdanningene «våre».

Både FO og Utdanningsforbundet er opptatt av tverrfaglighet i skolen. Tverrfaglighet er et viktig virkemiddel for å sikre alle elevers rett til opplæring, samt å bidra til å utjevne sosiale ulikheter. I samarbeid har derfor FO og Utdanningsforbundet laget brosjyren «Tverrfagleg skule». Skolene trenger ulik kompetanse tilgjengelig, for å møte alle elever, og øke muligheten for tidlig innsats. På tre områder er dette særlig viktig:

- Miljøterapeuter som arbeider forebyggende
- Miljøterapeut som arbeider med elever på bakgrunn av sakkyndig vurdering/enkeltvedtak
- Miljøterapeut i tverrfaglig, ambulant, kommune omfattende team

Våre profesjoner har breddekunnskap der blant annet systemkompetanse er et viktig område. Samarbeid mellom ulike etater (barnevern, ppt m.m.), kunnskap om fagtermer, regelverk, saksgang m.m. gjør at samarbeidet blir enklere. Et felles hovedfokus på miljøterapi samt overlappende sosialfaglig kompetanse gjør at våre tre profesjoner supplerer hverandre inn i et tverrfaglig samarbeid med lærerne.

Vi ønsker å bidra til et kompetent lag rundt eleven.

Med vennlig hilsen

Sign
Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Sign
Gry Reinsnos
Rådgiver